

Internacionalizacija poslovanja i jačanje ženskog
poduzetništva, međunarodna konferencija, Bjelovar,
15.11.2013.

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

Od fragmentiranih programa do integrativne politike podržavanja ženskog poduzetništva

Slavica Singer

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u
Osijeku

Zašto je važno žensko poduzetništvo?

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Ljudsko pravo – pravo na uključenost
- Neiskorišteni ekonomski potencijal

Pravo na uključenost

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

Da, ali...jaz između muškaraca
postoji:

- Pristup zdravstvenim uslugama – 4 %
- Pristup obrazovanju – 7%
- Pristup ekonomskim aktivnostima – 40%
- Pristup političkom odlučivanju – 80%

Izvor: Global Gender Gap Report, World Economic Forum, 2012
(prosjeak za 135 zemalja, odnosno za 90 % svjetskog stanovništva)

Neiskorišteni ekonomski potencijal

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Razina zaposlenosti: koliko smo daleko od 75% zaposlenosti (cilj EU 2020):
  - Hrvatska – 53 % (prosjek 2008-2012., Svjetska banka)
    - Žene – 48%
    - Muškarci – 60%

Govorimo li o istim pojmovima?

1

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva

- Poduzetništvo

- Malo poduzeće ili način djelovanja?

- Poduzetništvo nije sinonim za malo poduzeće

- Većina malih poduzeća nije poduzetna

- Rastuća poduzeća su manjina (u najrazvijenijim zemljama 8-10 %; u Hrvatskoj 2-3 %)

Govorimo li o istim pojmovima? 2

CEPOR
Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Poduzetništvo je način djelovanja:
  - Proaktivnost, inovativnost, odgovornost za izbor
  - Princip supsidijarnosti

Kako se mjeri (žensko) poduzetništvo?

CEPOR
Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Global Entrepreneurship Monitor:
  - Novo pokrenuti poslovni pothvati (3,5 godine starosti)
    - Koji isplaćuju plaće!
  - “Odrasli” poslovni pothvati (stariji od 3,5 godine)
  - Poduzetni zaposlenici (proaktivni, inovativni)

A drugi?

CEPOR
Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Trgovački sud – vlasništvo?
- FINA – financijski izvještaji?
- Državni zavod za statistiku – upravljačke strukture?

Pokretanje poslovnog pothvata u Hrvatskoj

CEPOR
Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Dominacija žena u nezaposlenosti
  - Najviše mladih žena (25-40 godina starosti)
  - Veća stopa dugotrajne nezaposlenosti

- Dominacija muškaraca u poduzetničkoj aktivnosti
  - TEA indeks M/Ž:

• 2002.	2,95 HRV	1,80 GEM
• 2008.	2,41 HRV	1,62 GEM
• 2012.	2,43 HRV	1,44 GEM
  - Žene češće ulaze u poduzetničku aktivnost zbog nužde

- Velike regionalne razlike

Stav prema ženama u poduzetništvu*

CEPOR
Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

	Hrvatska	GEM	
2002.	2,79	3,14	
2008.	2,83	3,20	3,80 Finska
2012.	2,68	3,24	4,17 Norveška

Hrvatska u svim godinama na začetku

*dovoljno skrbi za obitelj, prihvatljiva karijera, jednake mogućnosti za pokretanje posla, ohrabrivanje za samozapošljavanje...

Prepreke ženskom poduzetništvu

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Kontekstualne
- Ekonomske
- “Meke”

Kontekstualne prepreke

CEPOR
Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Obrazovni izbori žena smanjuju mogućnost žena da pokreću poslovne pothvate u tehnološki intenzivnim djelatnostima
  - Stereotipi o ženama u znanosti i tehnologiji
    - 55% studentica šk. god. 2007/8
    - 58% diplomiranih studentica
    - 53% obranjenih doktorata
    - 34% obranjenih doktorata u tehničkim znanostima
- Tradicionalni pogledi o ulozi žena u društvu
- Nedostatak podrške za žene s dva posla (obitelj i profesija)

Ekonomске prepreke

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Otežan pristup financijskim resursima
  - zbog (ne)vlasništva
- Nedovoljno kontakata (neumreženost) otežava pristup financijskim resursima

“Meke” prepreke

CEPOR
Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Nedostatak savjeta, mentorstva
- Nedostatak pristupa mrežama poduzetnika/ca
- Nedostatak traininga i edukativnih programa fokusiranih na tehnološki intenzivne pothvate
- Nedostatak uzora, posebno iz područja poduzetničkih pothvata u tehnološki intenzivnim djelatnostima i znanosti
- Percepcija žena o nedostatku samopouzdanja, kapaciteta za preuzimanje rizika

Strategija ženskog poduzetništva Hrvatske

CEPOR
Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Inicijativa – Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
- Participatorna metodologija – CEPOR nositelj izrade, s vladinim i ne-vladinim organizacijama
- Razdoblje 2010-2013.

Ciljevi

CEPOR
Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Dugoročni (trajni):
  - Promjene vrijednosnog sustava, ponašanja i okoline o kojima ovisi jačanje poduzetničke aktivnosti žena
- Srednjoročni (do 2013.):
  - Povećati broj poduzetnički aktivnih žena (na razinu SAD – sa TEA Ž/M 1:2,42 na **1:1,43**)
    - Žene sudjeluju sa 40% u korištenju vladinih programa podrške poduzetničkih aktivnosti
    - Žene iz manjinskih skupina sudjeluju u korištenju vladinih programa proporcionalno učešću manjinskih skupina u Hrvatskoj/lokalnim sredinama

Zašto strateški dokument?

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- *Policy* ciljevi (inkluzija, Think Small First, rastuća poduzeća)
  - Povezanost s dokumentima EU, Europe 2020
- Umreženost i konzistentnost različitih vladinih politika (obrazovanje žena, dostupnost financijskih resursa, samozapošljavanje, raspoloživost vrtića, topli obroci u školi...)
- Regionalna dimenzija
- Dugoročna vizija
- Temelj za identificiranje vladinih programa/instrumenata

Preporuke s obzirom na...

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Kriteriji prioriteta
  - Sa stanovišta interesa i potreba žena
  - Sa *policy* stanovišta
  - Sa operativnog stanovišta u suradnji sa asocijacijama žena
  - Sa stanovišta institucionalne infrastrukture
- Vremenska dimenzija postizanja rezultata
  - Srednjeročno i dugoročno
- Nositelji aktivnosti (Quadruple Helix)
  - *Policy* i programska infrastruktura
  - Civilno društvo
  - Poslovni sektor
  - Akademski sektor

Policy razina...

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Organizacijsko ustrojstvo jedinice za žensko poduzetništvo
- Nedostatak istraživačkih spoznaja o ženskom poduzetništvu
- Odvojiti *policy* od programa – odrediti pokazatelje
- Podaci i prikupljanje podataka
- Razvoj međusektorskih politika
- Monitoring i evaluacija

Praćenje ostvarenja...

CEPOR
Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Javno privatni dijalog
- Definirati kriterije i indikatore evaluacije

Rizici u realizaciji...

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih
poduzeća i poduzetništva

- Vezani za sustav vrijednosti
  - političko neprepoznavanje da su poduzetnički aktivne žene važni generatori novog zapošljavanja i nove vrijednosti + ljudska prava žena
- Nedostatak kapaciteta suradnje
  - Nepostojanje povezanosti između nositelja različitih aktivnosti na državnoj razini
  - Nedovoljna transparentnost postupaka evaluacije programa poticanja poduzetništva
  - Nepostojanje suradnje asocijacija na državnoj i lokalnoj razini (HGK, HOK, HUP, KRUG, ...)

Zašto je Strategija poticanja ženskog poduzetništva potrebna?

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva

- I dalje,
  - nepostojanje dugoročne vizije i konzistentne politike za zatvaranje jaza između uključenosti žena i muškaraca u ekonomski život zemlje
  - fragmentirani, nepovezani programi i aktivnosti
- Usklađivanje s Europe 2020
  - Potrebno osigurati INTEGRIRANI pristup u povezivanju raznih politika i programa
    - Obrazovanje, znanost, socijalna skrb, usluge za obiteljski život, porodiljski dopusti za muškarce...

A European Citizens Initiative

Seeking 4 Policy interventions to increase female entrepreneurship as a strategy for growth in the European Union

1. Create an office of European Women's Business Ownership

2. Appoint a Women's Enterprise Director

3. Collect data, produce annual policy and research updates

4. Enforce current gender equality legislation

ACT 4[♀] GROWTH

It's not a gender issue; it's an economic imperative

Kontakt

CEPOR

Trg J.F. Kennedyja 7

10000 Zagreb

telefon 01 2305 363

www.cepor.hr

singer@efos.hr

031 224 444 (Ekonomski fakultet u Osijeku)